

De – in vergelijking met ‘normale’ producten – gefragmenteerde besluitvorming bij het tot-stand-komen van een gebouw, het ontbreken van een centraal reservoir voor alle kennis en ervaring op bouwgebied deed de gedachte van het Bouwcentrum ontstaan, als ‘clearing house’ voor alle bij de bouw betrokkenen. Een instituut dat bestaande kennis verzamelde, bewerkte, verpakte, verkocht, en dat, waar nodig, nieuwe kennis produceerde. Research en kennisoverdracht op het gebied van bouwen en wonen waren de doeleinden. Het belang van de gebruiker stond voorop.

Wetenschap ten dienste van het geheel komt in gevaar als de beoefenaar zich bindt aan een van de in de bouw opererende belangengroepen: producenten van, en handelaren in bouwmaterialen, architecten, arbeiders, aannemers, financiers, overheid. Van Ettinger heeft altijd voor de onafhankelijkheid van zijn instituut – en voor zijn eigen onafhankelijkheid – gevochten. Het Bouwcentrum is daardoor als bouwresearchinstituut een unicum geworden.

Dat het Bouwcentrum moest worden gevestigd in ‘zijn’ Rotterdam, was voor Van Ettinger een uitgemaakte zaak. In Rotterdam vond hij een aantal mannen die zijn idealen deelden, en die van woorden tot daden kwamen. Zonder veel anderen tekort te doen, wil ik één naam vermelden: mr. K.P. van der Mandele.

Minstens even belangrijk als de steun ‘van boven’ was voor Van Ettinger de steun van onderen, uit de gestadig groeiende groep van zijn medewerkers. Hij was een charismatisch leider van een team dat niet uit de gemakkelijkste personen bestond: pioniers zijn niet van die mensen van wie er dertien in een dozijn gaan. Zijn manier van leiding geven was, in de goede zin van het woord, paternalistisch. Ambtelijke afstandelijkheid was hem vreemd, de problemen van de timmerlieden en schilders waren voor hem even belangrijk als die van zijn academisch gevormde medewerkers.

Van Ettingers betrokkenheid bij kwaliteit werd reeds vermeld. Kwaliteit vatte hij functioneel op: de wijze waarop een gebouw – of een ander product – in de gebruikersbehoeften voorziet. De mens als gebruiker van goederen en diensten stond voor hem centraal. Van Ettingers opvatting van kwaliteit was humanistisch, zoals zijn levensovertuiging humanistisch en democratisch was. De grenzen van ‘kwaliteit’ trok hij steeds ruimer: kwaliteit van producten, kwaliteit van systemen, kwaliteit van het bestaan, tenslotte de wereldwijde ‘ontwikkelingskwaliteit’. Steeds meer kwam hij op voor de kansarme groepen in Nederland, en ook de kansarmen in de wereld, de bewoners van de derde-wereldlanden. ‘Overleven door